

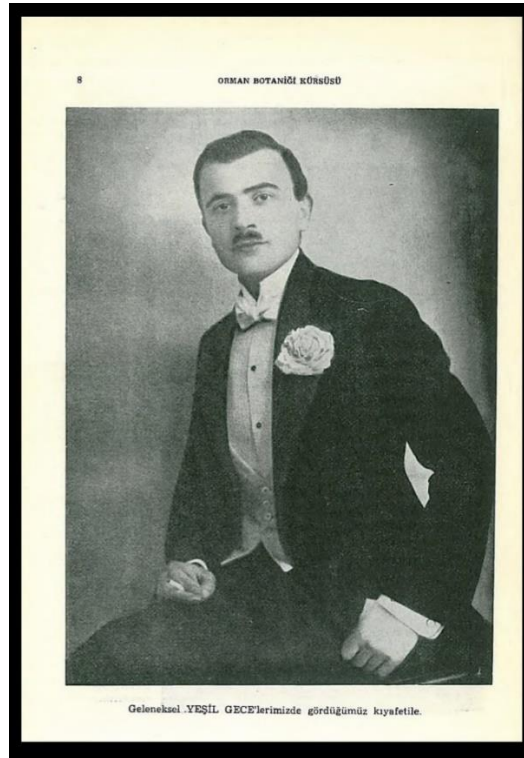
Bilim Dilinden Futbol Diline “Ordinaryüs” / Rengigül Yaltırık Ural

Bilinçaltı, hafıza müthiş doğal bir mekanizma. Bir çağrışımla anılar canlanıveriyor.

“Hocam, Birlikte Çalışma Onuruna Eriştiğim ve Kaleme Aldığım Ordinaryüs Profesörler” başlığı ile yayınladığımız bir önceki yazımda geçen; hocam Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, birlikte çalışma onuruna eriştiğim Ord. Prof. Dr. Anna Masala, Haydar Sarıali dedemin dostu Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay, babamın hocaları Ord. Prof. Esat Muhlis Oksal, Ord. Prof. Dr. Mazhar Diker, Ord. Prof. Dr. Asaf Irmak, Ord. Prof. Dr. Alfred Heilbronn ile kaleme aldığım; Ord. Dr. İhsan Hilmi Alantar, Ord. Prof. Dr. Hulusi Behçet, Ord. Prof. Dr. Kâzım İsmail Gürkan, Ord. Prof. Dr. Mazhar Şevket İpşiroğlu, Ord. Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli, Ord. Prof. Dr. İbrahim Hakkı Akyol, Ord. Prof. Dr. Osman Cevdet Çubukçu, Ord. Prof. Dr. Cahit Arf gibi kıymetli hocaları saygıyla yâd ederken ve çalışmalarını düşünürken; babam “Çok kuvvetli hocalardan yetiştik” derdi. Babam da öğrencilerine hocalarından öğrendiklerini yansıtmış ki birbirinden değerli yorumları arşivime kayıt ettim.

***Acer monspessulanum* L. subsp. *oksalianum* Yalt.**

Ord. Prof. Esat Muhlis Oksal adına vermiş babam. “*oksalianum*” Esat Muhlis Oksal, “Yalt.” Yaltırık. Fransız akçaağacı. Londra, Kew Garden’da kaydı var: “Herbarium, RBG Kew. Determinativ: Yaltırık, 1964”. Edinburgh’da ilkokula başladığım yıl. Edinburgh Royal Botanic Garden da Kew de çok etkileyicidir. Arşivimizde 1964 yılında Kew’de çekilmiş orijinal fotoğrafı, çalışmalarının el yazısıyla izahı bulunmakta.

İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, 1971/B/XXI/1’de “Ord. Prof. Dr. Esat Muhlis Oksal – Hayatı, hizmetleri ve eserleri” başlığı altında Botanik Kürsüsü fotoğraflarla kaleme alınmış. Ord. Prof. Dr. Esat Muhlis Oksal Hoca’nın “Yeşil Gece” fotoğrafı çok şık. Ord. Prof. Dr. Esat Muhlis Oksal, İ.Ü. Orman Fakültesi Botanik Kürsüsünün kurucusu. Babamın hocası, nikâh şahidim Prof. Dr. Hayrettin Kayacık’ın hocası. Babamın eski telefon defterlerinde Oksal Hoca’nın ev adresi ve ölüm tarihi yazılı. Anlaşılan etkili olmuş öğrencisi üzerinde. Akademik fotoğraf albümünde de fotoğrafları yer almakta.

“Ordinaryüs” ile birden aklıma bir Ada anılarımız geldi.

Babam, asistanları merhum Prof. Dr. Asuman Efe ve Prof. Dr. Adnan Uzun ile birlikte adalar florası kitabını yazdılar. 1993 yılında İstanbul Adalar İmar ve Kültür Vakfı tarafından yayınlandı “İstanbul Adalarının Doğal ve Ekzotik Bitkileri” kitabı. Uzun bir süreçti.

Ailemizin Büyükada ile olan bağı Osmanlı dönemi Rengigül Hanım’dan (Adliye Nazırı Nazım Paşa, babası Ulema Fayfur Bey) itibaren başlasa da benim yaşamımda 1967 yazı Heybeliada ile başlar. İsmet Paşa’nın çivileme denize girmeden önce, babamın elimden tutarak beni yanına götürüp elini öptürttüğü, ilkokul arkadaşım Ayşe (Behçet Necatigil’in kızı) ile dolaştığımız, Sanatoryumun kumsalından denize girdiğimiz güzel çocukluk anılarım. Büyük dayımız Sahip Tural, Heybeli’de eğitimciymiş, anılarını anlatırlardı. Bahriye albayı Metin Kutluer eniştem de (Babamın kız kardeşi Nevin halamın eşi) Heybeli’dendi. Deniz Harp Okulu’nun çok kuvvetli, disiplinli bir okul olduğunu anlatılanlardan, arşivimizdeki fotoğraflardan yansıyanlardan biliyorum. Binası estetik idi, cephesinde nefis bir pano vardı, Saffet Ural’ın bir fotoğrafında mevcut. İsmet Paşa’nın orman ve doğa sevgisini bildiği için babam bir kitabını (Dendroloji – I Orman ve Parklarımızdaki Bazı Yapraklı Ağaç ve Çalıların Kışın Tanınması, 1981, Prof. Dr. Faik Yaltırık) kendisine ithaf etmişti. Özden Toker Hanım (Semahat Hanım’ın dostu. Çalıştığım tüm kıymetli insanların yakın çevresi beni sevip, saydığı, değer verdiği için mutluyum) bir sohbetimizde bu detayı öğrenmişti. Zarafetle Heybeliada’daki evin açılışına annemle babamı davet etti. Memnuniyetle icabet ettik. Boğaziçi Üniversitesi mezuniyetimde fotoğrafı olan kıymetli hocamız Prof. Dr. Erdal İnönü de o özel günde oradaydı. Annemle babam ile yıllar sonra Heybeli’de geçirdiğimiz güzel yaz günlerini, Savarona’ya, akrabalarımızın ziyaretlerini anmıştık.

Prof. Dr. Faik Yaltırık, Utku Ural, Güler Yaltırık, Hadiye Güntekin, Rengigül Ural. Fotoğrafı çeken eşim Ersin Ural. Arşivimizdeki diğer fotoğrafta da eşim Ersin Ural bulunuyor. Reşat Nuri Güntekin Evi, Büyükada

Adalar Florası yazılırken oldukça sık annem, babam, eşim ve oğlumla Büyükada’da kaldık. Belediye Başkanı merhum Recep Koç Bey, bizi Anadolu Kulübü’nde ağırlamış, Atatürk’ü de anarak sohbetler yapmıştık. İlgili yazılarımda, kitaplığımızdaki kitaplarına da izdüşüm saygıyla andığım Reşat Nuri Güntekin’in sevgili eşi Hadiye Hanım (Dr. Güzin Poffet’in dostu idi) bizi evinde ağırladı, biz de kendisini ağırladık. Telif hakları konusu başta olmak üzere sohbetine, zarafetine, zekâsına, ikrâmına hayran kalmıştım. Ayla ve Beklan Algan kiracılarıydı, güzel köpekleri ile görürdük iskelede. Levent Nispetiye mahallemizden de komşuyduk, müstakil evin üst katında oturuyorlardı.

Ediz Hun Bey babamın dostu idi. Geçen gün slaytları tararken de elime geçti “Ediz Hun’un bahçesi” yazmış slaytın üzerine. Ediz Bey, Sandoz’da bir konferans vermişti, sohbet etmiştik. Prof. Dr. Tuna Ekim abi bana babam namına “Nihat Gökyiğit” kitabı için bir yazı kaleme alma vazifesi vermişti. Nihat Gökyiğit amcanın doğum günü sürpriz kitabı davetinde de sohbet etmiştik, babamı saygı ile anmıştı anılarıyla.

“Al Bakışı – Tuna Ekim ve Zafer Karaca'nın editörlüğünü yaptığı "Ali Nihat Gökyiğit'e Armağan" kitabı, 2017 yılında ANG Vakfı Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Bu eser, TEMA Vakfı ve Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi'nin kurucusu olan iş insanı ve çevreci Ali Nihat Gökyiğit'in hayatına, doğa çalışmalarına ve katkılarına adanmış bir anı/armağan kitabıdır.” Zafer Karaca Bey, toplantıda, kitabın içindeki çizimimi çok beğendiğini eşimle bana söylemiş ve bir kitap çalışmamı yapmamı önermişti.

Kınalıada’da Prof. Dr. Nihat Uluocak’ın eşi Prof. Dr. Nihal Uluocak’ın evi vardı. Çocukken bir yaz günü evlerini ziyaret ettiğimizi hatırlıyorum. Rengigül Hanım’ın kitabını yazarken Nihal teyze, yardımcı olmuştu, Nişantaşı’ndaki evlerini ziyaret etmiştik. Bizi ne güzel ağırlamışlardı, saygı ve sevgiyle.

“Bir Akademisyen Olarak Prof. Dr. Mahmut Nedim Doral'ın Penceresinden" başlığı ile Doral Hoca ile röportaj yapmıştım, Büyükada’yı çok güzel dile getirmişti. Ülkemize konusunda, Ada’ya da bir Adalı olarak katkıları çok kıymetlidir.

İşte böyle güzel Büyükada günleri, anıları içinde bir “Ordinaryüs” var.

Büyükada’da güzel bir gün. İskele meydanı. Babam tebessümle “O! Ordinaryüs, nasılsınız” diye söze başladı bir beyefendi ile. Sıcak, kısa sohbet ettiler. Daha önce de sohbet ettikleri belli oluyordu, zira sağlığını sormuştu. Saat kulesine doğru hafif meyilli yoldan yürürken tebessümle “Lefter, dehşet futbolculardandı” demişti.

Lefter’e neden Ordinaryüs denmiş diye irdeledim.

“Al Bakışı - In football terminology, "Ordinarius" (or "Ordinaryüs" in Turkish) is not an official tactical term or rule, but rather a **prestigious, historic nickname used to describe a football genius with unmatched intelligence, technique, and mastery of the game.** [1, 2]

The term originally derives from academia in certain European countries and Turkey, where an "Ordinarius Professor" represents the highest possible academic rank—essentially a "Professor of Professors". When brought into football culture, it implies that the player or manager operates at a level so elite they could teach the masters of the game. [1, 2, 3]

The Origin: Lefter Küçükandonyadis

The terminology exists in football almost exclusively because of Lefter Küçükandonyadis, an absolute legend of Fenerbahçe and the Turkish national team. [1, 2]

- **Why he got the name:** Playing in the 1940s through the 1960s, Lefter was widely considered a football wizard. His vision, dribbling, and execution were so precise and intellectual that fans and journalists bestowed upon him the title of "Ordinaryüs" to signify that he was the ultimate professor of the pitch. [1, 2, 3, 4, 5]
- **Cultural Impact:** His legacy is so profound that a biographical film titled Lefter: The Story of the Ordinarius was released on Netflix to honor his life and career. [1]

How the Term is Used in Football Slang Today

While the term originated with Leter, it has evolved into a broader slang descriptor in football lügat (jargon):[1, 2]

- **The Ultimate Playmaker:** Used to describe a maestro or "No. 10" whose soccer IQ is vastly superior to everyone else on the pitch. [1, 2]
- **The Master Tactician:** Occasionally applied to elite managers who construct flawless game plans and out-think their opponents like chess masters. [1]
- **The "Professor" Equivalent:** Similar to how Italian football uses "*Il Professore*" (historically given to players like Andrea Pirlo or Clarence Seedorf), "Ordinarius" is the ultimate sign of respect for a player who plays with brainpower over raw physicality."

"Futbolun "ordinaryüs"ü, Leter Küçükandonyadis adıyla bilinen Türk futbol efsanesidir. [1, 2]

Leter Küçükandonyadis Hakkında

- **Lakap:** Üstün futbol zekası ve sahadaki ustalığı nedeniyle kendisine "ordinaryüs" (profesyonel bilgin/usta) denilmiştir.
- **Kariyer:** Fenerbahçe ve Taksimspor formları giymiş, "Ver Leter'e, yaz deftere" sloganıyla tanınmıştır.
- **Milli Takım:** Ay-yıldızlı formayı 50 kez giymiştir. [1, 2, 3]"

"**Andrea Pirlo**, oyun zekası, kusursuz pasları ve sakinliği sayesinde sahada bir "**futbol profesörü**" ve Maestro olarak anılan efsanevi İtalyan orta saha oyuncusu ve teknik direktördür. [1, 2, 3]

Futbol Kariyeri ve Tarzı

- Akıl dolu pasları, frikikleri ve oyunu geriden kusursuz kurmasıyla tanındı.
- AC Milan ve Juventus formlarıyla unutulmaz Serie A ve Şampiyonlar Ligi zaferleri yaşadı.
- İtalya millî takımıyla 2006 yılında Dünya Kupası'nı kazandı. [1, 2, 3, 4]

Teknik Direktörlük Dönemi

- Futbolu bıraktıktan sonra kulüp çalıştırarak kariyerine kulübede devam etti.
- Türkiye'de Fatih Karagümrük takımında da teknik direktörlük yaptı. [1, 2]"

"**Clarence Seedorf** ("**Il Professore**" / Profesör), üç farklı kulüple (Ajax, Real Madrid ve Milan) UEFA Şampiyonlar Ligi'ni kazanan efsanevi Hollandalı orta saha oyuncusudur. [1, 2]

Kariyer ve Başarılar

- **Oyun Stili:** Sahadaki yüksek zekası, liderliği ve oyun görüşü nedeniyle "Profesör" lakabını almıştır.
- **Şampiyonlar Ligi Rekoru:** 1995'te Ajax, 1998'de Real Madrid ve 2003 ile 2007'de Milan ile bu kupayı kaldırmıştır.
- **Oynadığı Takımlar:** Ajax, Sampdoria, Real Madrid, Inter, Milan ve Botafogo. [1, 2, 3]"

"Türkiye'de "**futbolun profesörü**" unvanıyla bilinen tek gerçek futbolcu, aynı zamanda **Fethi Heper** adındaki milli futbolcu ve maliye profesörüdür. Eskişehirspor'da iki kez gol kralı olan Fethi Heper, futbolu bıraktıktan sonra akademik kariyerine devam ederek profesör unvanı almıştır. [1, 2]

Akademik ve Futbol Kariyeri

- **Futbol Başarısı:** Eskişehirspor formasıyla Süper Lig'de gol krallıkları yaşadı ve milli takımda oynadı.
- **Akademik Kariyeri:** Futbol oynarken devam ettiği eğitim hayatını ilerleterek 1988 yılında profesör oldu.
- **Futbol Yönetimi:** Futbol Federasyonunda yönetim kurulu üyesi olarak da görev yaptı. [1, 2, 3]"

"Al Bakışı - Lefter Küçükandonyadis'e "Ordinaryüs" lakabını, Fenerbahçe'nin her maçını tribünden takip eden ve top efsane futbolcunun ayağına her geldiğinde büyük bir heyecanla ayağa fırlayarak **"Haydi Ordinaryüs!"** diye bağırın **Manol Taylan** adlı bir taraftar vermiştir. [1, 2, 3]"

Lakabın Doğuşu ve Anlamı

- **Manol Taylan:** Fenerbahçe tribünlerinin emektar ve tutkulu müdavimlerindendir. [1]
- **Olay Anı:** Bir maç sırasında Lefter'in yeteneğine ve oyun kurucu dehasına hayran olan Manol Taylan'ın coşkuyla bağırduğu bu sesleniş, kısa sürede tüm tribünlere ve basına yayılmıştır. [1, 2]"

Futbol, spor yazılarım az, zira derinlemesine konuya hâkim değilim. Daha çok sporun kültür, sanat, bilime yansımalarıyla kaleme alabiliyorum:

1. "Le Cid" - "Stadyum dışında her renk güzeldir" olgusuna saygı ile...
2. Manchester United – Galatasaray Maçının Anımsattıkları
3. Spordaki Heyecanları Kullanılabilir Enerjiye Çevirebilmek!
4. Ali Sami Yen Stadı'nın Önünden Geçerken...
5. Evet, Simon Kuper'in dediği gibi...
6. "Maksadımız İngilizler gibi..." ile "alafranzez"e izdüşüm!
7. Tarihçinin Teşhisi: Bir analiz ancak bu kadar akademik yapılır.
8. Mühendis Mevlâ Erbil Erbig ile "Arkadaşım Ca. Kanser ile Yaşamak" – Futbol Hakemliği
9. "Akıllısıyla, safiyla Eşittir bütün insanlar"
10. Dünyanın Birleştiği Nokta: Maradona
11. "Marka Olma Yolunda Sürdürülebilir Başarı"da "Efsane" Diye Anılmak: Prof. Dr. Faik Yaltırık ve Turgay Şeren
12. Futbolla Sanat . Sanatla Spor - "Şenol Birol Gool"
13. Sandoz Türkiye Fotoğraf Albümlerinde Galatasaray - 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı Özel
14. Babam, Simon Kuper ve Galatasaray – Liverpool
15. "Spor Beslenme Randıman"a izdüşüm
16. "Spor ve Turizm Üzerine" Turgay Kıran ile Söyleşi
17. Nasıl Bir GS Başkanı? Marka Olmuş Bir GS Maddi Ve Manevi Varlığını Nasıl Sürdürür?
18. Yusuf Ziya Öniş ve Prof. Dr. Ziya Öniş
19. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ten Teşekkür Mektubu Alan Nurettin Bekiroğlu Eniştemiz ve Galatasaray Lisesi'ndeki Resim ve Marangozhâne Atelyesi ile Ülkemiz Sanat, Spor, Bilim, Kültür ve Tarihine Çok Yönlü Bakış Cumhuriyetimizin 100. Yılı Özel

Lefter'e "Haydi Ordinaryüs" diye seslenerek güç veren Manol Taylan Bey matbaacı imiş.

Gerek babamdan gerekse de iş hayatımdan dolayı işinin ehli matbaacılar tanıdım. Kitaplarla, dergilerle, afişlerle haşır neşir oldukları ve daha çok akademisyenlerle diyalog içinde bulundukları için her hocadan, yazardan çeşitli bilgilerle donanımlı hale geliyorlar.

İ.Ü. Bülteni Yazı İşleri Müdürü iken Semiha (Baban) Hanım tanıştırmıştı matbaacı Metin Bey'i. Çok derinlikliydi. O da Adalı idi. Bir keresinde babamla vapurda sohbet etmiştik. Ada vapur sohbetlerine doyum olmazdı eskiden, herkes birbirini tanırdı.

Manol Taylan, Ord. Prof. Dr. Esat Muhlis Oksal Hoca gibi hangi Ordinaryüslerin kitaplarını bastı acaba?

Merak ettim. Matbaasının adını bilsem RE Books Arts Yayınevi – Rengigül Ural Kitaplığı'ndan tararım.

"Avrupa Seyahat Notlarım-1951 Faik Yaltırık" kitabından, Almanya'da maç yaparken.

Babam Beşiktaşlı idi. Çeşitli yazılarımda aktarmıştım. Fakülte Futbol Takımında da oynardı. Almanya'daki fakülte öğrencileri bilimsel gezide de oynamış. "Avrupa Seyahat Notlarım – 1951" defterini, fotoğraf ve çizimleriyle yayınlamıştım. Kasnak Meşesi Sempozyumunda da Prof. Dr. Nihat Uluocak amca "Bizim milli sol açığımızdı" demişti, fakülteyi kastederek.

Babam her ne kadar koyu Beşiktaşlı da olsa, takımının kazanmasını istese de millî takımda yer alan futbolculardan, her takımın iyi oyuncularından takdirle bahseder, böyle tanıdıklarıyla da sohbet ederdi. O dönemden babam gibi Kabataşlı Süleyman Seba da aynı ifadeleri Kabataş Dergisi'nde aktarmış.

Nur içinde yatsınlar.